

1000 բառ

Գիտելիքներու Առանձնայատուկ Աշխարհը

Դարերու ընթացքին հայ ժողովուրդը ծնած է բազմաթիւ հանճարներ, ովքեր իրենց ստեղծագործական նորարարութիւններով նպաստած են ոչ միայն հայ ժողովուրդին, այլեւ ամբողջ մարդկութեան: Հայ հանճարները նպաստած են աշխարհին արուեստի, արհեստի եւ գիտական տարբեր ոլորտներուն: Մեր գործածած առօրեայ ապրանքներէն մինչեւ համաշխարհային սիրուած կարգ մը ուտելիքներու հնարողները եղած են հայեր: Օրինակ՝ մազերը չորցնելու գործիքը, որ կարելի է ձեռքը բռնած օգտագործել հնարած է Գաբրիէլ Գազանճեան անունով հայ մը: Նոյնիսկ երեխաներու շատ սիրած պաղպաղակի կոնաձէւ կրկնեփուկը հնարած է ամերիկահայ գործարար Ալեքս Մանուկեան: Մենք աւելի հպարտ ու գոհ պիտի զգայինք, երբ մեր հայորդիներուն բոլոր ստեղծագործութիւններուն ծանօթ ըլլայինք: Բարեբախտաբար, քսանմէկերորդ դարու ընթացքին հայերու կատարած նորարարութիւնները եւ ստեղծած հիմնարկները սկսած են լայն տարածում գտնել ոչ միայն հայկական, այլեւ միջազգային շրջանակներէն ներս, որոնց վառ օրինակներէն մէկն է Թումո ստեղծարար ճարտարարուեստութեան կեդրոնը, որ հիմնուած է Երեւան, 2011 թուականին:

Ի՞նչ է Թումոն: Թումոն արտադպրոցական կրթական ծրագիր է, 12 տարեկանէն մինչեւ 18 տարեկան պատանիներու եւ երիտասարդներու համար, որ բաղկացած է ինքնուսուցողական վարժանքներէ, դասընթացքներէ եւ աշխատարաններէ: Պատանիները հնարաւորութիւն ունին ուսումնասիրելու համակարգչային 14 տարբեր ոլորտներ՝ անիմացիա, խաղերու եւ շարժանկարներու ստեղծում, կայքերու մշակում, երաժշտութիւն,

ստեղծագործություն, նկարչություն, գծանկարչական մտապատկեր եռաժառանգական, ծրագրաւորում, ծրագրաւորում, մարդամեքենաշինություն, շարժական գծանկարչություն, լուսանկարչություն եւ քարոզչական բոլոր հարթակները:

Թումոյի հիմնադիրներն են լիբանանահայ Սեմ եւ Սիլվա Սիմոնեանները: Սիմոնեաններու նպատակներէն մէկը եղած է հիմնել հայկական արտադարոցական կրթական հաստատություն մը, ուր ուսանելու նպատակ ունեցող հայ երիտասարդներ կարելիութիւնը կ'ունենան հմտանալու գիրենք հետաքրքրող համակարգչային տարբեր ոլորտներուն մէջ: Եւ իրենց երազանքը կ'իրականացնեն Թումոն հիմնելով, հայրենիքի մէջ:

Թումոն դարձած է իւրայատուկ եւ առանձին աշխարհ մը, ուր իւրաքանչիւր պատանի կարելիութիւնը ունի բացայայտելու զինք հետաքրքրող տարբեր աշխարհ մը եւ ստանալ նոր գիտելիքներ: Թումոյի աշխարհը այն տեղն է, որ հնարաւորութիւնը կու տայ արուեստագիտութիւնը պիտանի ձեռով օգտագործելու: Քսանմէկերորդ դարուն երիտասարդները կարիքը ունին զարգանալու եւ նոր գիտելիքները գործնապէս ըմբռնելու, որովհետեւ բոլորը տարուած են ընկերային ցանցերով եւ առցանց խաղերով, որոնք ժամանակի ընթացքին կը բթացնեն եւ ծուլութեան կը մատնեն իրենց միտքն ու մարմինը: Փոխանակ կէսօրէ ետք տունը նստելու եւ ժամերով tiktok դիտելու, կարելի է յաճախել Թումոն եւ զբաղուիլ ինքնազարգացմամբ, օգտուելով Թումոյի տրամադրած միջոցներէն: Հետեւաբար, Թումոն ոչ միայն գիտելիքներու հանրագիտարան է, այլեւ ժամանակը շահաւետ օգտագործելու վայր: Թումոյի միջոցներէն հնարաւորութիւնը ունին օգտուելու բոլորը անխտիր, որովհետեւ Թումոյի հիանալի առաւելութիւններէն մէկը անվճար ըլլալն է: Այսպիսով, ոչ մէկը

կրթաթոշակ ապահովելու մտահոգություն ունի եւ անկախ ընտանիքի եկամուտէն, բոլորը կարելիութիւնը ունին անվճար Թումո յաճախելու: Անկախ անվճար ըլլալէ, Թումո ընդունուիլը բարդ հարց չէ: Ո՛չ մուտքի քննութիւն, ո՛չ ալ հարցաքննութիւն: Թումոյի այս առանձնայատուկ առաւելութիւնները երիտասարդի մը համար անհաս սեպուող երազանքը կը վերածէ իրականութեան, ուր անկարելին կը դառնայ կարելի:

Թումոյէն ներս, պատանիները նաեւ հնարաւորութիւնը ունին գծելու իրենց իսկ յատուկ կրթական ուղին, այսնինքն պատանին ազատ է ընտրելու որեւէ դասընթացք եւ զբաղուելու այն նիւթով որ զինք կը հետաքրքրէ: Կարճ ինքնուսուցողական համակարգչային վարժութիւնները պատանիներուն կը ծանօթացնեն տասնըչորս ոլորտներուն, որմէ ետք, հմտանալու համար, ըստ փափաքի կարելի է ընտրել միայն վեց ոլորտներ: Վեց ոլորտները հաստատելէ ետք կը սկսին դասընթացները, ուր կարելի է աւելի խորքով ծանօթանալ անոնց:

Դասատունները. տասնըչորս նշուած ոլորտներուն փորձագէտներն են: Այս մասնագէտները եւ Հայաստանէն եւ արտերկիրէն կու գան, իրենց մասնակցութիւնը բերելու օրէ օր աճող այս ծրագիրին : Օրինակ՝ Ալեքս Ուլոա, Միացեալ Նահանգներու Գոլոմպիա համալսարանի ուսանող եւ դասախօս, սկսած է դասաւանդել Թումոյի մէջ արդէն երեք տարի է: Ան աշակերտներուն կը ծանօթացնէ գեղարուեստական ստեղծագործութեան եւ կը սորվեցնէ այն յատուկ հմտութիւնները, որոնք պատանիները պէտք ունին որակաւոր գեղարուեստական գրականութիւն ստեղծելու համար: Փորձառու եւ հանրաճանաչ մարդիկ նաեւ մաս կը կազմեն Թումոյի խորհուրդին: Նշանաւոր ամերիկահայ երգիչ եւ **Grammy** մրցանակաբաշխութեան թեկնածու Սերժ

Թանկեան, Թումոյի խորհուրդի անդամ է: Ինչպէս նաեւ Րաֆֆի Կրիկորեան, ով ղեկավարած է Uber-ի ճարտարարուեստութեան կեդրոնը եւ իր ներդրումը ունեցած է Uber-ի ինքնավար ինքնաշարժներու արտադրութեան մէջ: Այսպիսի մարդոց հետ առընչութիւն ունենալը մեծ առաւելութիւն է ոչ միայն Թումոյի աշակերտներուն, այլեւ Թումո հաստատութեան, որովհետեւ հետագային այսպիսի մասնագէտներ կը հանդիսանան Թումոն միջազգային շրջանակներու կապող օղակը:

Սկզբնական շրջանին Թումոն սկսած է որպէս փոքր ուսումնական կեդրոն Երեւանի մէջ, ապա՝ լայն տարածում գտնելով տարբեր մասնաճիւղներ բացած է Հայաստանի քանի մը մարզերու՝ Գիւմրիի, Դիլիջանի, Սիսիանի, Կապանի մէջ, ինչպէս նաեւ՝ Արցախի մէջ: Այսպիսով, Թումոն կը նպաստէ նաեւ Արցախի երեխաներու յառաջդիմութեան եւ զարգացման, որ շատ մեծ կարեւորութիւն ունի, մանաւանդ 2020-ի պատերազմէն ետք: Թումոն, Արցախի երեխաներուն համար, այն լուսամուտն է, ուրկէ պկապ կը հաստատէ յառաջադէմ աշխարհի հետ:

Թումոյի արտակարգ եւ անկրկնելի աշխատանքը ոչ միայն տարածում գտած է Հայաստանի եւ Արցախի մէջ, այլ նաեւ նախանձ արթնցուցած է միջազգային շրջանակներուն մէջ: Տարբեր երկիրներ սկսած են հետաքրքրուիլ Թումոյով եւ ջանք չեն խնայեր Թումոյի մասնաճիւղ մը ունենալու: Ներկայիս, Հայաստանէն դուրս Թումոն կեդրոններ ունի Փարիզի, Պէյրութի, Մոսկուայի, Տիրանայի, Պերլինի, Քիեւի եւ Լիոնի մէջ: Վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին Պոլսահայերն ալ սկսած են հետաքրքրուիլ Թումոյով, նպատակ ունենալով ապագային Թումոյի մասնաճիւղ մը ունենալ Թուրքիա:

Թումոյի ընդլայնումը կը նպաստէ եւ հաստատութեան, եւ Հայաստանին: Աշխարհի վրայ փոքր կէտ մը ըլլալով հանդերձ, Թումոյի միջոցաւ Հայաստանը կը գրաւէ միջազգային ոլորտին մէջ մեծ դեր ունեցող երկիրներու ուշադրութիւնը: Թումոն հայ պատանիին ու երիտասարդին նպաստելու կողքին, մեծ դեր կը խաղայ Հայաստանի ճանաչման, զբօսաշրջիկներու աճին եւ տնտեսութեան վերելքին: Մեծաթիւ սփիւռքահայեր, ովքեր Հայաստան կ'այցելեն, անպայման կը հանդիպին Թումո: Անոնցմէ շատերը կը դառնան ժամանակաւոր աշակերտ եւ արդիւնաւէտ արձակուրդ մը կ'անցնեն հայրենիքի մէջ: Թումոյի ստեղծած այս առիթը այնքան կը խանդավառէ սփիւռքահայ երիտասարդները, որոնք յաճախ իրենց հայրենադարձութեան երազը կ'իրականացնեն: Կարգ մը երիտասարդներ, ուսանելով Թումոյէն ներս, ապագայի ծրագիրներ կազմած են Հայաստանի հետ կապուած: Շատերու նպատակը կը դառնայ իրենց ուսումը շարունակելու Հայաստանի մէջ կամ հետագային տեղափոխուիլ եւ իրենց գործը շարունակել Թումոյէն ներս: Ուրիշներ իրենց աջակցութիւնը կը ցուցաբերեն նուիրատուութիւններ կատարելով, որ կը նպաստէ Թումոյի ապագայ գործունէութեան, յարատեւման եւ յառաջդիմութեան:

Ճարտարարուեստի եւ գիտական ճանաչողութիւն ձեռք բերելով, մանաւանդ միատեղ մտածել, լուռ աշխատիլ ու ստեղծագործելու կամք սորվելով հայ պատանին պիտի դառնայ գիտակից հայ երիտասարդ, որ ձեռք պիտի բերէ հայ ազգը անաղարտ, արի, հայրենասէր ու աշխատունակ պահելու ունակութիւնը: Սպարապետ Գարեգին Նժդէհ ըսած է. «Ուզո՞ւմ ես գուշակել,

տեսնել մի ժողովրդի ապագան՝ նայիր նրա երիտասարդութեան»։ (Պատանի՛, ասա՛ քո նպատակը, որ ասեմ քո երիտասարդութիւնը)։

Հետաքրքրական է, որ Սեմ եւ Սիլվա Սիմոնեանները ստեղծարար նոր գիւտ մը չեն կատարած։ Անոնց հնարամտութիւնը՝ պատանիները հետաքրքրող արդէն իսկ գործող բոլոր գիւտերը ի մի խմբելու եւ զանոնք հայ պատանիին տրամադրութեան տակ ձրի դնելու մէջ կը կայանայ։

Ստեղծագործութիւնը մարդկութեան յառաջդիմութեան գլխաւոր կռուանը կը հանդիսանայ։ Սակայն իսկական գիւտարարը այն է, որ գիտէ իրեն ընձեռնուածը օգտագործել բարի եւ արդիւնաւետ գործերու համար։

Թումոն աշխարհին ցոյց կու տայ հայ ազգի ապրող, ստեղծագործող եւ արարող միտքը, որ կը ներշնչէ բոլոր անոնց, որոնք իրենց գաղափարները կեանքի կոչելու համար կը գործեն։

Աղբիւրներ:

1. *Թումո- Ստեղծարար Կենտրոն*, TUMO <https://tumo.org/hy/>
2. *Կրթական Ծրագիր- Թումո Ստեղծարար Տեխնոլոգիաների Կենտրոն*:
 Accessed 29 April 2022
<https://tumo.org/hy/%d5%af%d6%80%d5%a9%d5%a1%d5%af%d5%a1%d5%b6-%d5%ae%d6%80%d5%a1%d5%a3%d5%ab%d6%80/>
3. *Րաֆֆի Կրիկորյան*, TUMO, Accessed 29 April 2022
<https://tumo.org/hy/profile/%d6%80%d5%a1%d6%86%d6%86%d5%ab-%d5%af%d6%80%d5%ab%d5%af%d5%b8%d6%80%d5%b5%d5%a1%d5%b6/>
4. Khaligian, Areknaz. “*The Greatest Armenians: What They have Given to the World.*” Armenia Discovery, 11 January 2018
<https://armeniadiscovery.com/en/articles/the-greatest-armenians>
5. Alex Ulloa, LinkedIn <https://www.linkedin.com/in/alex-ulloa-52ab29144>